

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Hegyedévre	4 "
Helyben hához hozva:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Hegyedévre	6 "

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kizárólag visszafizetésre vagy megőrzésre nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Éves adom ára 8 fillér.

Az általános választójog Franciaországban.

— Irta Bernát István. —

Az általános választójog története Franciaországban a legváltozatosabbak közé tartozik, azonban szigorúan véve, ha leszámítjuk azt a rövid időt, mely a februári forradalmat követte s a melyről elmondhatni, hogy az általános választójog hatása alatt állott, igazában véve csakis III. Napoleon alatt lépett életbe.

Minden esetre nagyon tanulságos, hogy a forradalom emberei, a kik az egyenlőséget és a nemzeti főnséget oly ékes szavakban hirdették a szabadságnak és nemzeti souverénitas érdekében állónak tartották, hogy a teljes és hamisítatlan általános választójog életbe ne lépjen s ezt a radikálisok álmainak megvalósításaként, az utokrata III. Napoleon ajándékozta, mint maradandó politikai intézményt nemzetének.

Tudjuk, hogy Bismark, ki a második császárság idejében Párisban élt, az ott szerzett tapasztalatok alapján léptette életbe hazájában az általános választójogot. A szárazföld két nagy nemzetének példája vonta azután maga után a kisebb értelmi önállósággal és akarattal bíró nemzeteket. Ép ezért reánk nézve feltétlenül és nagyon szükséges, hogy közelebbről vizsgáljuk az általános választójog történetét, III. Napoleon alatt és vázoljuk az 1870. óta bekövetkezett ide vágó eseményeket.

III. Napoleon szabadelvűségében tul ment nagybátyjának, tulment a nagy forradalom férfainak bőkezűségén. Az általános választójogot az ugynevezett listaválasztások nélkül léptette életbe és azt a követelményt, amelyet a Luxemburg-palotában összegyűlt munkás parlament mondott ki először, hogy a műveltség a jövőben ép oly kevésé adhat jogot, mint az ismeret tulsulya, — megvalósult. — Az általános szavazati jog az új közjog alapja lett minden választásnál, az alkotmány fő elveinek megváltoztatásánál nyilvánult és rövid idő alatt oly erős gyökeret vert, hogy nincs párt, amely immár komolyan gondolna eltávolítására.

Az elvben fentartott szabadság és általános választójog a gyakorlatban különös eredményeket ért el. A császárság hivatalnokai értették a módját annak, miképen kelljen koronás uruk akaratát a választások révén szentesíteni. Megteremtették a hivatalos jelöltek rendszerét, kimondván azt, hogy ez a választók érdekében történik, mert így tisztában lehetnek azzal, kik élvezik a kormány jóakarátát s kik érdemesek bizalmukra. Ezután a törvényhozó

testület odajutott, hogy teljesen a kormány szándéka szerint járt el.

Hogyan volt azonban ez lehetséges — fogják kérdezni a titkos választás tájékozatlan hivi? — hiszen a titkossággal ki van zárva az a lehetőség, hogy a választóra jogosulatlan befolyás gyakoroltassék. Mindenki szavaz a maga legjobb belátása és meggyőződése szerint. Ez az elmélet. A francia gyakorlat azonban mást mutat.

Napoleon emberei értették a módját annak, hogy az állítólagos titkos szavazásoknál miként kell császári uruk akaratát érvényesíteni. Az önálló polgárokat kiszimatolva, kellő módon figyelmeztették arra, hogy tartózkodjanak meggyőződésük szerint járni el. A szavazás a radikális receptnek megfelelően községenként történt. A faluban a maire, ki a választást vezette, ismer mindenkit. A szavazó lapokat könnyen ellátta olyan jelekkel, amelyből a szavazó könnyen felismerhető. A titkosság tehát megszűnt és a falvak szavazói pontosan szavaztak le bíráik akaratát, főleg mióta a bíráknak e szolgálat megnyitotta a lehetőséget a kintutetésekhez is. A választókertletek beosztását a kormány magának tartotta fenn.

A választók jegyzékét a hivatalnokok teljes önállósággal szerkesztették. Ennek tudható azután be, hogy például Párisban 1863 ban kevesebb szavazó volt, mint hat évvel azelőtt. Nem tűrte meg Napoleon a kijelölő-bizottságokat, hivatkozván arra, hogy a választásoknak szabadnak kell lennie. Az ilyen kaukusok szerinte a félénk, de becsületes választókat rendszerint megfélemlítik, a szabadság követelménye tehát, hogy ne létezzenek. Ez lehetetlenné tette a választók szervezkedését. Azután következtek a választási visszaélések megszokott fajtái, ígéretek községek és kerületeknek, a melyek vagyoni emelkedésre nyitottak kilátást egyesek és egyes csoportoknak.

Ilyen körülmények között az általános választójog Napoleon hatalmának egyik legértékesebb támasza lett. Ezuton érhetette el a császár, hogy a nép és a szabadság barátjának adhatta ki magát és tetteihez minduntalan megkapta a nép részéről a felmentést. Nem szüntette meg az általános választójogot. Csak a valóságban használt fel olyan eszközöket, amelyek azt tökéletesen meghamisították. Sikertült neki a legszabadabb elvű választójog alapján a legönkenyesebb kormányzati rendszert 18 éven át fenntartani.

Miután az általános választójognak Napoleon uralkodása alatt bekövetkezett meghamisítása nyílt és jóformán mindenki által ismert tény volt, azt lehetett várni, hogy a császár helyébe lépő köztársaság sürgős feladatának tekintti, ezeken a bajokon segítve, visszaállítani vagyis inkább megteremtteni az általános választójogot, abban a tisztaságában, amelyről valaha az idealisták ábrándoztak, de amelyet — láttuk — megvalósítani legalább húzamosabb időre, egy hosszú küzdelmes század minden törekvésének sem sikerült.

Arra nézve, hogy mit vártak a nagy, de kevésbé politikai szellemek az általános vá-

lasztójogtól, csaknem felülmulthatatlan szépséggel és elmeélel adta meg a feleletet Viktor Hugo 1850 május 20-án tartott beszédében. Lássák uraim — mondotta — az ami mélységesen igaz, mélységesen politikai is. Az általános választójog szavazócédulát adván a szavazók kezébe, kicsavarja abból a fegyvert.

Azt talán ellentmondás nélkül állíthatjuk, hogy a francia köztársaság kifelé erőben, hatalomban és tekintélyben az utolsó 40 év alatt nem nyert. Franciaországnak Európa nemzeti között ma koránt sincs oly döntő szerepe, mint volt valaha. Sőt sokan vannak abban a nézetben, hogy a pozícióját inkább a többi nagy hatalom féltékenységének, mint sem saját erejének köszönheti. Befelé igaz, a vagyonosodás utján meg nem állt. A nemzeti évi megtakarításai körülbelül 2 milliárd frankra rúgnak. Bankárja jóformán az egész világ kölcsönökre szoruló nemzeteinek. Mindamellett arról, hogy ama bizonyos ígéretek az általános választójog beváltotta volna, hogy Franciaország fiai testileg erősbülve, erkölcsileg megtisztulva és a nemes ideálokért elődeiknél erősebben lángholva lépneek a többi nemzetek fiai elé, szó alig lehet. A közéletet fájdalmas és le nem tagadható botrányok, vesztegetések tarkítják. Csaknem állandó jelenség, hogy egyes departementek nyílt lázadásba lépnek a törvényes hatalommal szemben. A szociálisták szélső szárnya nyugodtan, háborítlanul hirdeti és ajánlja a társadalmi rend felforgatását, a nyílt forradalmat. Akad egy töredék, mely leköpi a francia lobogót, a lettűnt idők dicsőségének annyira tisztelt és bámult jelvényét. A társadalmat romboló törekvések hatják át. A család szilárd-sága megrendül, a vallásosság bűn, vagy legalább is botlás számba megy. A bűnöknek új, előbb nem ismert fajtái kezdenek bámulatos éle-erővel nemcsak csirázni, hanem sudárba is szöknek. A szabadnak hirdetett választói jog, ma is rendszerint megadja a kormánynak azt a többséget, amely III. Napoleon uralmát támogatta. Pedig a legjobbak nem igen lángholnak a republikáért s igazuk van azoknak, akik azt állítják, hogy a köztársasági kormányforma Franciaországban elvesztette azt a lelkesedést keltő hatást, melylyel valaha birt. Azok a vágyak és törekvések, melyek a népet vezetik és igaztják, inkább nagy gazdasági és társadalmi problémák, a vagyoni megosztása a jelen társadalmi rend megváltoztatására irányul. Az általános választójog segítségével a többség akaratának kell, mint a nemzet akaratának uralkodni. Vannak azonban komoly és nagyon számbavehető férfiak, akik kétségbe vonják, hogy ez ma Franciaországban így történék. Utálnak arra, hogy az atheista és szabadgondolkodó kormányok és többségek mögött nem áll a franciák többsége, hiszen a statisztika szerint legutóbb is 85 ezer szabadgondolkodó és felekezetenélküli szemben közel 38 millió vallotta magát katolikusként. A szervezkedett, fűrgő és falánk kisebbség azonban megátolja a többség akaratának hamisítatlan nyilvánulását. Olyan komoly és igazságszerető tekintély, mint Lecky főleg a francia tapasztalatok alapján hivatkozik Sybet mondására, mely szerint az általános vá-

Veiszlovits Adolf és Fia

cég „Concordia Entreprise des Pompes Funébres“ Első nagyváradai temetkezési vállalatával és márvány művek gyárával Rákóczi-ut 13. sz. a. épült házába, (a régi Apolló épülettel szemben) ÁTKÖLTÖZÖTT.

Az 1858. év óta fennálló vállalat jóakaratu pártfogását és támogatását új otthonában is kéri kiváló tisztelettel **Veiszlovits Lajos.**

lasztói jog életbeléptetése mindig a vég kezdete volt a parlamentarizmusra nézve.

Utalni kell arra, hogy a választásoknál sok és jelentékeny visszaélés fordul elő. A szavazó polgár kénytelen a jelölő-bizottságok akaratának behódolva elfogadni a jelöltet, különben magára marad. A jelölésnél pedig rendszeren egyéni vagy helyi érdekek, sőt a pénz dönt. Ezért vonulnak vissza sokan a szavazás és politikai élettől. Az egyéni és apró egyéb érdekek mellett a nemzeti érdekek jóformán képviselő nélkül maradnak. A választók jegyzékének készítésénél, a szavazásnál az uralkodó párt erősen kiszokta használni a helyzetet. A napóleoni hagyományok korántsem veszték ki, sőt minden parlamenti csoport elismeri a kormány beavatkozásának jogosultságát, mert alkalom adtán mindenik él vele. A kormány jelöltjének a hivatalos kíséret szokott különös súlyt adni. Ez bírák, iskolamesterek, adószedők stb.ből áll. A ma szokásos kortesfogások demoralizálóbbak, mint azok, melyek a császárság alatt uralkodtak, mert ma a demokrácia nem áldozat, hanem társ a bűnben. Csoda-e aztán, ha azoknak számát, kik legszentebb jogukat gyakorolni vonakodnak, három millióra teszik, Toulouseben a választók jegyzékét az eljáró tisztviselők, a megyei hivatalokkal egyetértve úgy hamisították, hogy nem kevesebb, mint 3000 jogosulatlan egyének adták meg a választó jogot s ezen túl a családoknak nem kevesebb, mint 86 különböző fajtaját vették számba. Ezek közül a legelemibb az, hogy az elnök a szavazó cédulákat jelekkel látja el s az ilyenek a törvény szerint érvénytelenek lévén, lepassztja az ellenzéki szavazatokat.

Igy fejthető meg aztán, hogy a választásoknál elkövetett visszaélésekről könyveket lehet írni s egy volt miniszter, Spuller a mediocritas uralmáról beszél, melyet az ország az általános választó jognak köszönhet. Faguet tovább megy s nyíltan hirdeti, hogy a tudatlanságot, a hozzá nem értést ülteti a trónra s oly komoly tekintély, mint Lefevre-Pontalis nem haboz kijelenteni, hogy 100.000 frankért lehet választókerületet biztosítani, mert a míg más erők elhalványultak, a pénz teljesen megőrizte erejét és csábító hatalmát.

Legkeserűbben fakad azonban ki Benoist, akinek véleménye szerint az általános választó jog kellő szervezés nélkül anarchiához vezet. Azzal, hogy a most folyó reformjavaslatok készítésénél a törvényhozás Benoistnak oly kiváló részt juttatott, eléggé honorálta állításait. Ezekből tehát kötelességünk bemutatni néhányat. Szerinte a modern államot a szervezetlen általános választójogra alapítani annyi, mint homokra építeni.

A homokot felkeveri a szél ép úgy, mint a választókat valamely nagy általános izgalom, de alkotni nem képes egyik sem. Ötven év óta a franciák ezekre az össze nem függő porszemekre akarják alapozni a modern állam folyton növekvő terhét. Innen fakad a modern államok válsága az anarchia, mely nem mindig kiabál, de mindig fenyeget s elterjed mindenfelé. Az általános választójog mellett ez csak akkor lehetne másként, ha minden választó szent volna. Ha mindezzel vele születnék az igazság és kötelességérzet, az önkéntes áldozatkészség, az az erény, melyre a demokráciának szüksége van, a mely azonban hiányzik. Tudatában kellene lenniök a közérdekeknek s érte lángolni. De hány akad csak olyan is köztük, a ki határozottan felismeri nem a köz, hanem saját igazi érdekét? Hányan képesek nem az államot, hanem csak saját magukat is kormányozni? A több szétzuzza a kevesebb t a számok buta és néma brutalitásával. A szervezetlen általános választójog vagy

anarchikus vagy nem általános. A választókat vagy vezetik, vagy kiteszik a pénz kísértéseinek.

E rendszer csakis meghamisított képviselőket ad; következtelen és impulsív törvényhozást; állhatatlan és a folyosók eseményeinek alávett kormányokat a választások e rendje a legkevésbé általános, a legkevésbé szabad. Alá van vetve a féktelen és falánk politikusok fogásainak s mellette az ország nagy gazdasági és szociális érdekei nem jutnak érvényesülésre. A földművelők milliói, az iparból élő százezrek képviselői általa erősen hátra szorulnak, a tőkés és szabad foglalkozások emberei mellett a kormányzottak egyes rétegei a tudásnak és a nemzetalkotó tulajdonoknak határozottan erősebb jeleit mutatják, mint az általános választójog alapján létesült parlament.

A választójog előtérben.

Ütelsége — írja a N. P. Journal — utasította *Khuen-Héderváry* miniszterelnököt, hogy a parlamenti helyzeiből való kibontakozás módját új alapon: a választójogi reform haladéktalan megalkotásával és a Justh-párttal való megegyezés alapján kísérelje meg.

A miniszterelnök tegnap délelőtti tanácskozást hívott egybe, amelyen referált minisztertársainak a bécsi tárgyalásainak eredményéről.

A Kossuth-párt és illetve Apponyi Albert gróf katonai követelményeinek kielégítésére is lesz a miniszterelnök tarsolyában némi közjogi helyesbítés a véderőjavaslatok szövegén és elvi deklarációk a szolgálati nyelv kérdésében. Ezekkel a Kossuth párt talán be is fogja érni.

A miniszterelnök az ellenzéki vezérekkel folytatott tárgyalásai után szombaton délután ismét Bécsbe fog utazni és vasárnap magánkihallgatáson fog beszámolni az uralkodónak az ellenzéki vezérekkel folytatott újabb tárgyalások eredményéről.

A döntés a politikai helyzetben csak azután fog bekövetkezni.

Justh Gyula nyilatkozata.

Budapest, febr. 9.

Justh Gyula ma egy újságírónak kijelentette, hogy szó sincs megegyezésről. A N. Fr. Pr. tegnapi közleményével szemben a Justh-párt kommunikét adott ki, amelyben kijelenti a párt, hogy Héderváry és Justh Gyula között egyáltalán nem történt megállapodás a választójog dolgában.

Az a hír, mintha Justh Gyula Héderváryval egyetértene a választói jogban, egyáltalán nem felel meg a valóságnak, sőt oly nagyok az akadályok, hogy egyáltalán kilátás sem lehet azok leküzdésére. A kommuniké tovább kijelenti, hogy a kormánynak az az állítólagos jerve, hogy a függetlenségi pártokat összevesztse, nem fog sikerülni.

A privigyei mandátum. Nyitráról jelentik: A privigyei kerületben február 14-én előreláthatólag egyhangulag *Brestyánsky* Kálmánt, a néppárt jelöltjét fogják képviselőnek választani.

Az elmaradt jogászünnepély.

Apponyi Albert levele.

Ma tartották volna a nagyváradi kir. kath. jogakadémia ifjúsági ünnepélyét s az ünnepély helyett félbemaradt előkészületek utóhangjairól jönnek a beszámolók.

A kir. katolikus jogakadémia dékáni hivatala a következő sorokban nyugtázza a jótékony célra fordított adományokat:

A kir. kath. jogakadémia olvasó köri elnöke által tervezett irodalmi estély diszrendezői jegyeinek árát és felülfizetéseiket, valamint egyéb adományait a következő nemes szívű emberbarátok voltak kegyesek a Jogászkerületek alapja javára adományozni: Dr Radu Demeter 30, B. O.-né 50, dr Moskovits Mór 30, dr Frankó József 5, dr Olasz Béla 10, dr Stern László 5, dr Sarkady Sándor 5, dr Perczel Adolf 10, dr Dávidovits Sándor 10, dr Adler Samu 5, dr Bárdos Imre 10, dr Bleyer Endre 5, dr Dénes Sándor 5, Böszörményi Géza 5, dr Poyvár Széver 5, dr Poyvár Oszéb 5, dr Mártonffy Bogdán 5, dr Boros János 5, Barna Hugó 5, dr Békeffy Gyula 5, dr Demetrevits Elek 5, dr Endrey Kálmán 5, dr Fenyő Sándor 5, dr Goldberger Miksa 5, dr Gyémánt Jenő 10, dr Lövy Mór 5, dr Mayer Márton 5, dr Adorján Armin 5, dr Kripka Henrik 5, dr Szilágyi Géza 5, dr Halász Márton 5, dr Fráter Fál 10, dr Géher Lambert 10, Szacsay Akos 10, Singlary Gyula 5, Imrik Sándor 10, dr Imrik Gusztáv 10, Ficzek Lajos 5, dr Lengyel Zsigmond 5, dr Róz József 5, Schütz Albert 5, Bakator József 5, Szilágyi József 5, Réthy Jenő 5, Pallay Lajos 10, dr Morvay Zsigmond 10, Saághy Sándor 5, dr Wavrek Kálmán 5, Osváth Lajos 5, Ringelhann Lajos 5, Dominyák István 5, dr Lánzy József 5, dr Stokker József 10, dr Szunyogh Pál 20, dr Weiszberger Lipót 5, dr Vucskics Gyula 10, dr Thury Kálmán 5, dr Várady Odón 5, dr Popovits Miklós 5, dr Fényes Odón 8, dr Földes Mihály 5, dr Fried János 5 dr Rác Odón 5, dr Fodor Gyula 2 koronát. Ezekben felül még külön a hiányok fedezésére Pallay Lajos 20 és Fetsér Antal 8 koronát.

Fogadják a nemesszívű adományozók adományaikért hálás köszönetünket.

Nagyvárad, 1912. február 9.

A nagyváradi kir. katolikus jogakadémia dékáni hivatala.

Az ifjúsági olvasókör elnökétől is kaptunk levelet; ebben az Apponyi Albert elmaradásáról forgalomba került különféle hírekre nyilatkozik a következőkben:

Mélyentisztelt Szerkesztő Ur!

Amidőn a mai nap felelősségéhez oly sok reményt, oly sok bizalmat fűzött jogakadémiánk ifjúsága, engedje meg, hogy a lemondás hangján csupán és csak a száraz tényekre vonatkozólag a jogakadémia ifjúsági Olvasó Köre nevében és megbízásából a következők közlésére kérjem fel:

Ama rosszhiszemű, légből kapott híresztelésekkel szemben, amely kétségbe vonta az ifjúság küldöttségének Apponyi Albert grófnál való tisztelgését és Önmagyméltóságának ünnepélyünkre vonatkozólag tett kijelentését, álljon itt, mint legautentikusabb dokumentum gróf Apponyi Albertnek a tegnapi napon hozzám intézett alábbi levele:

Budapest, 1912 febr. 7.

Tisztelt Váry ur!

Önök teljes joggal hivatkozhatok fölteleles ígéretemre, hogy a nagyváradi jogakadémia ifjúsági ünnepén megfogok jelenni. A brüsszeli értekezlet összehívása később érkezett. Most ugyan oda sem mehetek, mert a belpolitikai helyzet távozásomat nem engedi; ugyanazért most Nagyváradra sem me-

hetnék; de ha az elhalasztott ifjúsági ünnep olyan időpontra esik majd, amelyben szabadban mozogok, *okvetlen eljövök.*

Igaz tisztelettel kész hive:

Apponyi Albert s. k.

A kibocsátott s egyesek által megváltott jegyek forgalmának distingválására pedig ifjúságunk ethikai énjének megvédése érdekében a különféle magyarázatokkal szemben szintén ki kell jelentenem, hogy a jegyek »diszrendezői-jegyek« voltak, s így azok nem a nagy közönség hajhászására irányuló intencióval, hanem — az esetleges deficit elkerülése végett, tekintettel, hogy csak a belépő díjakból befolyó összeg szolgált volna az ünnepség költségeinek fedezésére — mozgalmunkban a joghallgatókon kívül álló egyéneknek rendezőként való bevonására irányultak. Ennyit tehát azokra a »roszhiszemű eljárásainkra« melyért éjt-napot egygyé téve, semmi fáradságot nem ismerve a »Jogász Kórágyak« létesítése érdekében ifjúságunk elkövetett.

Végül pedig — bár ez az ad hoc szervezett irodalmi bizottság elnökének lenne feladata, mert ez irányban tölem különállóan teljesen ő intézkedett — estélyünk elmaradására tekintettel kegyes elnézését kérem mindazoknak, akik tervezett ünnepélyünkre bármi címen meghívást kapta, illetve felkértek.

Kiváló tisztele tel:

Váry F. Fános,

ifj. olv. köri elnök.

Nemzetközi Jelmeztétel.

A mai estély programja teljes és csak arra vár, hogy a közönség színe előtt bemutatva, annak elismerését, tetszését minden tekintetben kivívja.

A tartalmas, humoros prolog után a friss tiroli csapat, üdvözlő a közönséget, bemutatva a bérces ország vidám jodliáját, táncát, majd a hollandiak festői viselete, kopogós facipős tánca, tizes spanyolok plasztikai képe, a francia rokokó bájos, előkelő alakjai, a pikáns modern nők szellemes mókái, a pompás magyar lakodalom, Bleier Andorné művészi énekével vonulnak fel és nyomukban, nem kételkedek benne, az osztatlan tetszés, a viharzó taps. Wechsler Ivánné urnő szíves előzékenységgel szintén a jó ügy szolgálatába helyezte művészetét, ismert kiváló zongora játékaival kísérve több ének és tánc számot.

A részletes műsor a következő:

I. Prolog, mondja Keeskeméti Margit.

II. Tiroli csoport. Szereplők: Laendler Annus, Weintraub Adél, Somogyi Jolán, Rácz Rózi, Friss Gizella, Schvariz Gizella, Aczél Erzsike, Sohr Irén, Doroghi Ilona.

III. Spanyol csoport. Előkép, beállítja Tibor Ernő. Szereplők: dr. Lövy Morné, Virányi Béláné, Lengyel Miklósné, Kormos Klári, Broojovics Ella, Winter Margit, Kupfermann Nelli, Edelman Alice, Schvarz Olga, Aczél Ilonka.

IV. Hollandi csoport, táncbetéttel. Szereplők: Dr. Schvariz Illésné, dr. Buchs Jenőné, Moskovits Miksáné, Lesner Altrédné, Porjeszné, Hajós Magda, Perlesz Vilma, Schreiber Margit, Waldmann Erzsike, Reményi Elza, László Erzsike.

V. Rococó csoport. Előadás ének és táncbetéttel. Szereplők: Fancsikai Schvariz Cella, Schvariz Sári, Rendes Illi, Schönberg Rózi, Schönberg Ella, Laszky Adél.

VI. Modern nők. Paródia. Előadják: Dr. Popper Ákosné, dr. Székely Adolfné, Dr. Spitzer Mártonné, Leipnik Irén.

VII. Magyar csoport. Ének és táncbetéttel. Az ének betéttel előadja: Bleier Andorné urnő. Szerep-

lők: Darvas Imréné, Sándor Lászlóné, Klein Jenőné, Krausz Samuné, Bleyer Ignácné, Bleyer Andorné, dr. Bárdos Imréné, Balogh Leoné, Kandel Ilonka, Sarkadi Klári, Schvariz Ada, Darvas Buba, Fleischer Vica, Rónai Ilonka, Fischer Aranka.

A különböző csoportokban nagy számmal vesznek részt jelmezes urak is.

Az előadást tánc követi, mely vidám farsangi hangulatával bizonyára hajnalig is eltart.

Arról is gondoskodott a nőgyelet buzgó rendezőse, hogy az estélyen Molnár Jenő fényképész is jelen legyen, aki kívánatra a jelmezesekről fénykép felvételeket fog készíteni.

Az egyelet vezetősége és az estély rendezőse ez uton hívja fel az egész nagyérdemű közönséget, az estély látogatására. Jegyek Vidor Manó könyvkereskedésében és este a pénztárnál kaphatók.

A költségvetés szentesítése. A hivatalos lap mai száma közli az 1912. évi V-ik törvénycikket az 1912. évi állami költségvetésről, ellátva a király szentesítő záradékával.

UJDONSÁGOK.

Gellért László — királyi tanácsos.

Magas kitüntetés érte a nagyváradi püspökségi uradalom jószágkormányzóját, Gellért Lászlót: ő felsége a király a királyi tanácsosi címmel ismerte el kiváló tudását és a közgazdasági élet terén szerzett nagy érdemeit.

Gellért Lászlót tudvalevőleg gróf Széchényi Miklós püspök nevezte ki a nagyváradi püspökség uradalmi jószágkormányzójává. Előzetelesen a győri püspökségnek volt ugyancsak jószágkormányzója s már ott felhívta magára a figyelmét kiváló gyakorlati érzékével, erélyével és alapos szakképzettségével. Néhány évi működésével teljesen megnyerte gróf Széchényi Miklós püspök bizalmát, úgy, hogy a püspök Nagyváradra történt kinevezésekor magával hozta kedvelt bizalmas jószágkormányzóját is.

A nagyváradi püspökségi uradalom vezetésének átvételével tág tér nyílt Gellért László tehetsége és képzettsége előtt. Rövid idő alatt teljesen megismerte a hatalmas uradalom minden ügyeit s erélyes kézzel látott hozzá a szükséges reformok keresztülvételéhez. Országosan ismertté tette nevét azzal a kiváló szereppel, mely neki az altruista bank által tervezett földpolitika gyakorlati megvalósítása körül jutott. Széchényi püspök nemeslelkű elhatározása, hogy az altruista bank utján a kisembereket földbérlethez juttatja, Gellért László közreműködésével vált valósággá s ezzel a magyar birtokpolitikában új fejezet kezdődött. A jövőre vonatkozólag is értékes tervei vannak, melyek mind a püspökségi uradalom s vele a püspöki szék fényének emelését, a közgazdasági élet intenzitásának fokozását célozzák.

Gellért László még aránylag fiatal ember, akitől joggal vár sokat a püspökség, a vármegye, a társadalom és a magyar közgazdaság. Magánérinkezésben közvetlen, szeretetreméltó modorával mindenkit első találkozásra megnyer. Királyi kitüntetését épp azért nem pusztán mint az érdemelt jutalmazásért veszik tudomásul, mint az sablonos hivatalos lap közleményeknél szokás. Gellért László kitüntetését az egész város és vármegye közönsége, melynek tiszteletét és szeretetét Gellért rövid itt léte alatt is kivívta, a legigazibb örömmel veszi tudomásul.

A kitüntetés a hivatalos lap egyik legközelebbi száma fogja hozni.

*** A velencei zárda főnöknőjének temetése.** Ma délelőtt 9 órakor helyezik örök nyugalomra a Szent Vince intézetnek Istenben boldogult főnöknőjét Grunes Klára Piroskát. A halálesetről a következő gyászjelentést adták ki:

Pauli Szent Vince irgalmas nővéreinek társháza Nagyvárad-Velencén, ájtatos imát kér Istenben megboldogult felejthetetlen drága jó főnöknője Grunes Piroška Klára nővér lelki nyugalmaért. A haldoklók szentségeivel meg erősítve Isten szent akaratán teljesen megnyugodva 10 napi súlyos szenvedés után hunyt el az Urban, folyó év február 8-án éjfélikor életének 63-ik, szent hivatásának 41-ik évében. Drága halottunk földi maradványait folyó hó 10-én 9 órakor tartott gyászmise után kísérik ki örök nyugalomra a váradvelencei sírkertbe. Nagyvárad, 1912. február 8. Az örök világosság fényeskedjék neki!

*** Egy nagyváradi újságíró sikere.** Szép sikert aratott egyik nagyváradi hírlapíró kollégánk, aki a VHOSz-nek tárcapályázatán a pályadíjat egyhangú ítélet alapján megnyerte. A Vidéki Hírlapírók Országos Szövetsége ugyanis múlt évi közgyűlésén Szabadkán 100 koronás pályadíjat tűzött ki egy tárcára, amely az újságírók közgyűlését és a palicsi kirándulást örökíti meg. A jury dr. Milkó Izidor író, a VHOSz igazgatója elnöklése alatt most döntött a pályázat sorsáról és a beérkezett nagyszámú pályaművek közül egyhangulag Faragó Rezső nagyváradi hírlapírónak, a Nagyvárad Napló helyettes-szerkesztőjének ítélte oda a pályadíjat »A palicsi tó partján« című hangulatos novellájáért.

*** A katonai kincstár követelése.** A tüzérlaktanya építésénél megengedte a város, hogy a vállalkozó Gerszter-Megyeri-Szunyogh-cég mészhomokkő téglát használhasson. Az engedély megadása előtt szakértői szemlélet tartottak, mely alkalommal a kincstár részéről Götz Alajos százados jelent meg. A szakértői szemlélet már rég elfelejtették a városházán, mikor tegnap a kincstár egy kimutatás alapján emlékeztette a polgármestert a szemlére és kérte, hogy a Temesvárról kiküldött Götz Alajos szakértő költségei fejében 54 koronát haldéktalanul térítsen meg a katonai kincstárnak.

*** Teszler Simon a vizsgálóbíró előtt.** Teszler Simont, a letartóztatott posztókereskedőt tegnap Kérchy Péter vizsgálóbíró kihallgatta. Teszler tagadja, hogy ő hitelezőt be akarta volna csapni. Tegnap védőügyvédet nevezett meg. A védői tisztelet dr. Medvigy Gábor látja el, aki tegnap a letartóztatás ellen felebezést jelentett be. Medvigy valószínűnek tartja, hogy Teszler szabaddá fogják helyezni. Teszler passzívái 170,000 koronát tesznek ki, melyekre egyáltalán nincs fedezet.

A legszebb

estélyi és bálipők

MOSKOVITS Bemertéri fióküzletében.

Szabott gyári egységárak.

Telefon 687

Telefon 687.

* **A pénzkezelési új szabályrendelet.** Tudvalevőleg a városi törvényhatóság elhatározta, hogy a régi és ma már egyáltalán nem megfelelő számvevőségi és pénzkezelési szabályrendeletet reformálni fogja. Ennek alapján a városi tanács tegnap foglalkozott a szabályrendelet tervezetével. A tanács ma folytatni fogja a szabályrendelet tárgyalását.

* **Betörés a Sas-passagében.** Vakmerő betörést követett el tegnapra virradó éjjel egy ismeretlen tettes Kepes Dezső órá és ékszerész üzletében. A betörő az üzlet kizárkát feltörte s onnan 8 darab férfi ezüstórát, 3—4 pár függőt, 2—3 ezüst cukortartót s több más apróbb tárgyat ellopott. A lopást reggel vette észre az üzlettulajdonos, amikor nyitni akart s azonnal jelentette az esetet a rendőrségnek. Jánossy Gyula azonnal megtartotta a vizsgálatot s a nyomozást folyamatba tette, azonban eddig a tettesnek semmi nyoma sincs.

* **Biharvármegye bűnkrónikája.** A debreceni csendőrkörletti parancsnokság tegnap tette át a vármegyéhez a január havában előfordult bűnesetekről szerkesztett kimutatást. A statisztika szerint legtöbb esetben a lopás fordult elő, 132 esetben. A lopás után a testi sértés következik 52 esettel, majd a gyújtogatás, melyet 34 esetben követtek el.

* **Budaházy újabb felebbezése.** Budaházy Kálmán tegnap újabb felebbezést adott be a városhoz fizetése betiltása tárgyában hozott másodfokú határozat ellen. A vizsgálati fogságban lévő számvevőtől ugyanis az öt megillető egyharmad fizetést levonják, annak az összegnek a törlesztésére, melyet ő fizetésnyánant vett fel a fizetésén felül. Budaházy felebbezésében azt hangoztatja, hogy a törvény értelmében a városnak nincs jogában a minimális egyharmad fizetést is levonni, miért is kéri, hogy az ügyet harmadfokú elbírálás végett terjesszék fel illetékes fórum elé.

* **Az okány—sarkadi út.** A nagyszalontai főszolgabíró kötelezte Okány községét, hogy az okány—sarkadi vicinális ut fenntartásához 132 koronát és 356 korona értékű kézipapírt szolgáltatasson ki. Sarkadi községet pedig ugyanilyen címen 570 korona megtérítésére kötelezte. A főszolgabírói határozat ellen tegnap az érdekelte községek felebbezést jelentettek be.

* **A mezőbajji elhagyott gyermekek.** Mezőbajj községét az állami gyermekmenhely az elhagyott gyermekek tartásdíja fejében 994 koronával terhelte meg. A tekintélyes summa nagyon érzékenyen érintette a községet. Tegnap az előjáróság kérelmet intézett a törvényhatósághoz, hogy a 994 koronát vegyék át a gyermekvédelmi alap terhére, mert a község most is 125 százalék pótdóval dolgozik s e mellett nem képes fizetni a tartásdíjat.

* **Felülfizetések a Kath.** Legényegylet febr. 4-én tartott táncmulatságára utólagosan: Dr. Des. Echerolles Kruspér Sándor 5 kor., öz. Olasz Akosné 5 kor., öz. Tóth Józsefné 4 kor., Vucskits Jenő 2 kor., Mezey János 2 kor. A kegyes adományokat ezuttal is köszönettel nyugtazza az egyleti igazgatóság.

* **Sikkasztó főszolgabírósi irnok.** Vaskóhá 1911-ig Gődény László járási irnok volt a nagyváradi kerületi munkásbiztosító pénztár bizalmi férfiúja. E tisztségében a pénztár megbizta Gődényt, hogy a munkaadóktól vegye fel a biztosítási díjakat is. Gődény 122 korona és 66 fillért szedett így be, azonban a pénzzel nem számolt el a pénztárnak. A pénztár állandóan sürgette a bizalmiférfit a tagdíjak befizetésével, azonban Gődény mind-

annyiszor megtelekedezett róla s állandóan kifogásokkal élt. A pénztár végre megúván a sok sürgetést, egyik tisztviselőjét Vaskóhára küldte ki, aki ott megjelenő, megállapította, hogy Gődény a pénzt elköltötte. A pénztár nem akart kellemetlenséget okozni a fiatal pályája kezdetén álló hivatalnoknak és megengedte, hogy az elköltött pénzt havi 10 koronás részletekben fizesse vissza. Gődény a feltételt elfogadta, azonban nem tartotta be. A pénztár erre tegnap feljelentést tett az alispánnál sikkasztás miatt és kérte Gődény felügyesztését.

* **Tulköltött a vármegye.** A belényesi kórház kiadásainak fedezésére a Nagyvárad Takarékpénztárnál folyó számlát nyitottak. A kórház szükségletei azonban oly nagy összeget tettek ki, hogy az engedélyezett folyó számla hitelt a kórház 1887 koronával lépte túl. Most a takarékpénztár kemény hangú felszólító levelet intézett a vármegyéhez, hogy 8 nap alatt rendezze a folyószámla különbözetét, mert ellenkező esetben megszünteti a folyószámla hitelt.

* **Nyárszeg községe a korcsmák ellen.** Nyárszeg község képviselő testülete határozatot hozott, melyben kimondotta, hogy a korcsmákat vasár és ünnepnap zárva tartják. A határozatot a községben az utóbbi időben lábra kapott nagyfokú alkoholizmus és ennek következtében napirenden lévő verekedések provokálták. A határozatot jóváhagyás végett a vármegyéhez terjesztették be.

* **Öngyilkos hentesegéd.** Borzalmas öngyilkossági kísérletet követett el tegnap Kovács Pál hentesegéd szüleinek pece-utcai lakásán. A fiatal hentesegéd már napok óta a buskomorság jelei mutatkoztak, de hiába faggatták szülei, nem mondta meg annak okát. Tegnap aztán végezni akart önmagával. Mikor az édes anyja is benn volt a szobában, revolvert vett elő a zsebéből s „Isten áldjon anyám” kiáltással magára lött. Az édes anyja az öngyilkosság láttára eszméletlenül terült el a földön. A lövés zajára berohanók csak hosszas fáradozás után tudták magához téríteni a szerencsétlen anyát. A hamarosan kivonult mentők beszállították az öngyilkosjelöltet a biharmegyei kórházba, ahol most haldoklik. Érdekes, hogy a fiatal fiu sem a szülei, sem a rendőri közeg kérdéseire nem vallotta be tettének okát, mert félt, hogy megírják az újságok.

* **Revolveres udvarló.** Szerelmi dráma és véres utcai támadások állandó szenzációvá lesznek már városunkban. Briganti világ uralkodik falaink között. Kés és revolver minden nap áldozatot szed magának párisi apach rendszer szerint. Utóbbi időben főleg Velencé a kötes dicsőség a bűnkrónikában. Ma ismét történt ott egy véres eset. A szereplők egyike, a passiv hős már a kórházban fekszik. Papp Mihály gyár-utcai cipész az illető, Papp Mihálynál van alkalmazva segédül Medgyesi Sándor, ki udvarolni szokott üres óráiban főnöke feleségének. Tegnap délután a hazaérkező Papp Mihály az utcán discursusba találta Medgyesit nejével, épen valami illetlen bókot mondott neki, mire a férj rendreutasította, ebből szóváltás lett, egyszer csak Medgyesi revolvert rántott és Pappnak a lábába lött. Pappot a mentők az isz. kórházba szállították, hol dr. Molnár Leó bekötözte. A lövés szerencsére nem okozott életveszélyes sérülést a sebesültön. Más verzió szerint Papp a munkán szölközött össze segédével és őt arculította, mire az bosszúból rálőtt.

* **Rendőri fedezet iskolás leányok mellett.** Ilyet is csak Szalonta tud produkálni széles Biharországban. Immár olyan fejlett és vakmerő csibészei vannak ennek a jó humoru, eredeti fészeknek, akár csak Pestnek. Most a hógolyózás lestedző kultiválása idején igen temperamentumos formában adott életjelt magáról ez a röhögő, rongyos utcai sereg. Pukló, Kacska, Dropa et Comp. sunyin meghuzódtak az esteledő téli napokon úgy délután négy órakor az iskolák falai mentén és megvárták a hazaiyekvő ismétlő iskolás lányokat.

S mikor a kalapos, kényes járásu uri lányok kiértek az utca közepére, akkor megindult a hógolyó fergeteg s hol itt, hol ott kapott derékon egy-egy karsu leányt Szalonta lovagja.

Az iskola igazgatója, akihez panaszra mentek az inzultált lányok, a naponkint megismétlődő panaszokra kénytelen volt a jólszervezett rendőrséghez fordulni, hogy véget vessen az állandó utcai inzultusoknak.

A rendőrség közbe is lépett és azontul minden délután két jómarbu legény kísérté végig a lányokat az utcán, megvéde őket a már szokássá vált délutáni kényszerű megmozdatástól.

Három napi erős munka után sikerült összefogni a jeles kompánia tagjait, akik összevont szemöldökkel s összeszorított ajkkal türik a rendőrbácsik szelid simogatásait.

S az egyik komoly képű apacs gögös rövidséggel veti oda a rendőrközegnek:

— Hol maradtak a lányok mellől a híres és lovagias szalontai diákok? . . .

* **Találtak egy rövid szőrű, fekete pettyes, koros vizsla kutyát.** Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrség kibágási ügyosztályán (töltszint 7. sz. szoba.)

x **Nincs itt a vadászat!!** Megkezdődött a tilalmi időszak, de az igazi vadász most már fokozott buzgalommal irtja a ragadozó vadakat s ha kellő sikert akar elérni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezzze be szakembertől. Továbbá a legalkalmasabb idő a fegyverek teljes rendbehozására most van, míg a szalonkázás meg nem jön, tehát mindenkinek saját érdeke, hogy fegyvere rendben legyen mire újból szüksége lesz rá. A legelőkelőbb fegyvergyárosok fegyverei állandóan nagy választékban készség mellett található LADÁNYI JÓZSEF puskaművesnél, Nagyvárad, Rákóczi-ut, Moskovics palota. M. kir. löporáruda. Telephon 269. — Tanoncz felvétetik.

x **Trieszti kávépiac Nagyváradon.** A kávé olcsóbb lett! Aszódi Kossuth-utcai kereskedő tudósítása. A már országosan ismert Aszódi 8 féle zamatu pörkölt kávéja, mely a legjobb és legolcsóbb, frissen és meleg állapotban áll a nagyközönség rendelkezésére. Ara 1 kilo 4 kor. fél kilo 2 kor. negyed kilo 1 kor. Motorüzemű pörkölés és darálás.

A nagyérdemű község tudomására hozom, hogy gyáramban **egy elsőrangú művezetőt alkalmaztam** s így butorgyáram fokozottabb mérvben és figyelemmel fogja a vevőközönség igényeit kielégíteni **Műipari tervezetek szerint jó anyagokból, jó munkát szolgáltatók mérsékelt szabott arak mellett.** A gyár, a hol minta szobákat rendezek be, közvetlenül veszi föl a megrendeléseket. **Telefon 279.** Tekintettel arra, hogy az üzletvezetést a gyári üzem mellé osztottam be, a Rákóczy-uton levő butorraktárt megszüntetem és ez okból az összes kész butorokat leszállított szabott áron eladom, a mire a t. vevőközönség figyelmét fölhívom.

Kiváló tisztelettel
Rimanóczy Kálmán.

x Szép imakönyvek, ifjúsági iratok, mesés könyvek, képeskönyvek, levélpapírok nagy választékban érkeztek Benkő Arthur könyv- és papírkereskedésének. Pallay Lexikon teljes 18 kötetben oltos Rákóczi-ut 54. szám. TELEFON 870.

Tisztelettel értesitem Nagyvárad város és Biharmegye nagyrésztű közönségét, hogy az 1792-ik évben alapított

**ékszer-, arany- és ezüstmű
üzletemet f. év február havában**

teljesen **ujjonnan berendezve** s a legkényesebb igényeknek megfelelő áruval felszerelve

a Bémer-téren nyitottam meg

az ujonnan épült özv. Kolosváry Sándorné házában. — Jutányos árak, szolid kiszolgálás, óriási választék. — Kérve a nagyrésztű közönség nagybecsű pártfogását. — Tisztelettel:

Kolosváry Sándor,

ékszerész, arany- és ezüstműves.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Leányvásár.

Vasárnap d. u.: Hamlet, a dán királyfi este: Leányvásár.

Hamlet, a dánkirályfi. Esti előadásokkal vetekszik kiállításban és nívóban a vasárnap délutánra tervezett Schakespeare-repriz, Hamlet előadása. A rendkívüli érdeklődésre tekintettel a színház elhatározta, hogy ha csak a nagy sikerű újdonságok meg nem akadályozzák, ifjúsági előadásul megismétli a dánkirályfi gyönyörű tragédiáját.

A Leányvásár. Arra a nagy és hatalmas érdeklődésre való tekintettel, amelylyel a közönség Martos-Bródy Jakobi szenzációs sikert aratott operettje, a Leányvásár iránt viseltetik s amelynek legeklatánsabb példája az a tizenegy zsufolt ház, amely a Leányvásár eddigi előadásait végignozta, a szintársulat még kétszer egymásután, szombaton és vasárnap is a diadalmos operettet játssza. Régen nem volt Nagyváradon premiér, amely oly osztatlan, őszinte sikert aratott volna, mint a Leányvásár. S ez a siker, a bájos hangulatos mesén s a dallamos fülbemászó dalakon kívül nagyrésztben a kitűnő előadásnak köszönhető. A főszerepeket ezeken az előadásokon is Károlyi Leona, Zsigmondi Anna, Medgyaszay, Kabos és Löwey játsszák. Szombaton este az előadás kivételesen 7 órakor kezdődik.

Vas és rézbutor

gyári rakitári

Székényág, 3 mafraccal 20 korona
Sodronybetát 10 korona
Rézkarniss 4 korona
Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
10 sz. Telefon 636.

MULATSÁG.

Farsangi naptár.

Február 10. Nemzetközi jelmezestély a Vigadóban.

Február 10. Postások bálja a Kereskedelmi Csarrok dísztermében.

Február 17. A Tiszti kaszinó éllövő estélye.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

Pabló Casals Nagyváradon.

A nagyvárad közönségére állandóan és méltón panaszkodik a zenepártoló egyesület, hogy a világhírű művészek hangversenye iránt is alig tanusit valamelyes érdeklődést.

Annál örvendetesebb, hogy legutóbb egy hangversenyre — Pabló Casals hangversenyére — olyan tömegesen igyekeztek, hogy a jelentkezők százait kellett visszautasítani s még így is zsutolásig megtelt a Kereskedelmi Csarrok nagyterme.

Mikor a hangverseny lezajlott, valósággal megostromolták a zenepártoló egyesületet, hogy hívja meg még egy estélyre Casals-ot s tömeges előjegyzések is történtek a reménybeli második hangversenyre.

A zenepártoló egyesületének nagy áldozatok árán sikerült Pabló Casals-ot megnyernie s e hó 20 án ismét alkalma lesz a közönségnek abban a fenomenális t-hetségben gyönyörködni.

Az [egyesület felhívja az érdeklődőket, hogy a jegyek előjegyzése iránt sürgősen intézkedjék Vidor Manónál, mert ez alkalommal mindenkinek helyet akarnak biztosítani s a jelentkezésekhez képest esetleg a Vigadóban tartják meg Casals második — és e szezonban utolsó — hangversenyét.

IRODALOM.

A Magyar Gazdák Szemléje januári füzetje a következő érdekes és változatos tartalommal jelent meg: Bernát István: Az általános választójog Franciaországban, mely érdekes és értékes tanulmányból egy részletet közlünk lapunkban. Dr. Szilárd Ferenc: Két évkönyv. Vajda Armin: A mezőgazdasági hitel Franciaországban. Dr. Kovács József: Mezőkereskedés nagyközség. Barabás Endre: Román falvak társadalmi élet. Különfélék: A német választás eredménye. Rombolás közben. Az angol strike. A porosz országgyűlés. A főváros. A kivándorlás csökkenése. A IX. országos gazdakongresszus naplója. A kínai birodalom gazdasági helyzete. A világ gabonatermelése. A kiváló folyóiratot Bernát István szerkeszti. Egy szám ára 1-20 K.

TÁVIRATOK.

Minisztertanács.

Budapest, február 9.

(Saj. tud.) A mai minisztertanács teljes 3 óra hosszat tartott. A tanácskozásnak az volt a feladata, hogy megfogalmazza azt a javaslatot, mely a véderő reform átdolgozását célozza. Az átdolgozás Apponyi Alberttel való megállapodások alapján történne. A tanácskozás után

Beöthy László egy újságíró kérdezősködésére a következőket mondta:

— Nem mondhatok semmit, különben most fojnak a tanácskozások.

Olasz-török háború.

Konstantinápoly, febr. 9.

Ma egy 20.000 főből álló lovas sereg utnak indult Karian felé. Az ottani törzsfőnök jelentése szerint 30.000 arab áll fegyverben. Ez a sereg elegendő arra, hogy az olaszokkal döntő ütközetet vivjon. A főnök arra kéri a kormányt, hogy az ütközetben a török tiszték ne vegyenek részt.

Megszökött a fogház udvaráról.

Szabadka, febr. 9.

(Saját tudósítónktól.) Az esküdtszék ma tárgyalta Molnár Jánosnak halált okozó súlyos testisértés bűnyűjét. Molnárt tegnap családja meglátogatta a fogházban. Látogatás alatt Molnár megszökött és a pályaudvarra ment. A pályaudvaron letartóztatták. Az esküdtszék 3 évi fogházra ítélte Molnárt.

Szerencsétlenség a villamoson.

Budapest, febr. 9.

(Saját tudósítónktól.) Ma délben a Fehérváry-uton a 103-as számú villamosra felugrott Radeckzy Jenő gimnazista, akit Hercz József 14 éves villanyszerelő ledobott. A gimnazista a pótkocsi alá került, amely levágta mindkét lábát. Radeckzyt haldokolva szállították el a véres színhelyről.

Szétdarabolt cseléd.

Versec, febr. 9.

(Saját tudósítónktól.) Ma az itteni erdővéd lakása közelében baltával szét darabolva tatálták meg Müller Mária 12 éves cseléd leány holttestét. A csendőrség Kuner Ferenc erdőkerülőt letartóztatta, mert erős a gyanuja, hogy a gyilkosságot ő követte el.

Agyonvert gazda.

Poprád, február 9.

(Saját tudósítónktól.) Szőke Pál gazdalkodót ma éjjel a lakásán ismeretlen tettesek megtámadták és baltával agyonverték. A csendőrség 3 embert, akik gyanusítva vannak, letartóztattak.

Az aviatikus halála.

Bécs, február 9.

Ma reggel a Párisból érkezett vonaton halva találták Jack Weimann aviatikust, Weimann szegedi származású és rokona volt Weimann Fülöpnek, a nemrég elhunyt budapesti közjegyzőnek.

Merénylet a török posta ellen.

Szaloniki, február 9.

A török kormány értesítette a szalonikii posta- és táviratigazgatóságokat, hogy a szóthai török követ arról értesítette a kormányt, hogy egy kolgár banda merényletet akar elkövetni a szalonikii

posta- és távirádaépület ellen. A banda egy nyomtatványnak jelzett csomagot ad fel, amelyben pokolgép lesz. Az épületet azóta szigorúan őrzik.

Megmentett matrózok.

Fiume, febr. 9.

Kostrenek szabad hajózási magyar gőzös közszénrakománnyal az angol Meltilből ideérkezett. Parancsnoka bejelentette a révhivatalnál, hogy Atlantioceánon Capo Villanótól negyven mérföldnyire január 25-én 11 matrózt mentettek meg, akik a zátonyra jutott Gaulois francia hajóról menekültek meg.

Bombamerénylet a vasuton,

London, febr. 9.

Tanke állomáson, három mérföldnyire Shanghaiól, a pdkingi expresszvonatra bombát hajítottak. A robbanás szörnyű pusztítást tett. Sok utas meghalt. A merénylő menekült.

REGÉNYCSARNOK.

HELÉN.

Írta: Schmidt Amália. — Fordította: N. M. (Folytatás) 53

Igy ment vissza ugyanazon utón, melyen alig másfél óra előtt jött, a szép tavaszi éjben. A jelenet változott. A rózsás esthajnal helyett a hold fehér sugara nyugodott a gyepen és lopódzott a kopasz ágakon keresztül, a maga teljes, nyugodt szépségében. Az egész környék hangtalan csendje és békés magánya jól illettek a szelid fényhez s a kék égen örömmel látszottak a csillagok ily szép éj élvezetére fölbredni.

De Miksa alig tekintett a szeméi előtt elterülő kedves látványra, s ő, ki kevéssel ezelőtt azt kérdezte magától: »Lehet-e atyám érzéketlen ily szép óra hatása alatt?« most maga is vak és érzéketlen volt minden iránt, mi az ő félig gyöngéd, félig haragos határozataival összefüggésben nem vala.

X. FEJEZET.

Synthern grófné salonja túl volt tömve látogatókkal a mai reggelen. Az egész »világ« sietett szörcsét kívánni a bevett szokás szerint, leányának a fiatal Ostitztal való, most már formászerűleg kijelentett eljegyzéséhez.

Végre, a languissant Werder asszonnyal, az utolsó látogatás is elhagyta a szobát és a grófné kedvetlenül vetette magát egy székbe. Valóban kissé el volt gyengülve; mert erejébe került a legnagyobb megelégedés külszíné alatt fogadnia az oly összeköttetésre vonatkozó üdvözlőket, mely tulajdonképen teljességgel nem vala inye szerint. Erőfeszítés kellett ahhoz is, hogy mindvégig megtartsa azt a lekötözött mosolyt, melyvel egynémely dicséretet viszonzott bár az sajátlag maró méreg volt rá nézve. Valahányszor mondták neki, hogy bámúják anyai szeretetére, mely leánya boldogságának minden egyéb tekintetét aláreadelt; valahányszor hallania kellett, hogy ama gyöngédségért magasztalják, melyivel Constance hajlamát minden kényszerből megkimélte: mindannyiszor heves haragot érzett leányának helytelen választása miatt és gyűlölni kezdte jövődé vejét.

De belátta, hogy most már, miután a dolog meg van állapítva, legalább szintén meg kell nyugodnia benne. Mosolygott és örült és gyöngéd volt Constance hoz, anyailag viselte magát Ostitz iránt, míg csak egyetlen szem nyugodott

rajta. De mihelyt egyedül maradt a jegyesekkel, letette a kényelmesen álarcot és oly »mausade« volt, a milyen csak lehetett.

— Kegyed fáradt, grófné! — mondá Ostitz egy schawit hozva neki, — de nem is meriti ki semmi az embert annyira, mint a jövők és menők ezen folytonos változása.

— Anyám nagyon hozzá van ehhez szokva, — jegyzé meg Constance, ki anyja rossz kedvének tulajdonképeni okát jobban ismerte, mint Ostitz. — Én máskor soha sem vettem észre, hogy ez őt kimerítette volna.

— Mert te egy idő óta átalán kevés égard-dal vagy anyád iránt, — felelt a grófné keserűen.

Constance félrehúzta szép ajkait; de Ostitz az ő megnyerő szívélyességével mondá:

— Nem talán, grófné! hisz az nem lehet, hogy Constance valaha hideg legyen ily anyá iránt. De valószínűleg még némi gyengeség maradt fenn miapri betegségéből. Legyen szabad hinnünk, hogy az enyhe évszak beteltyásának és a mi egyesült fáradozásainknak sikerülni fog kegyed egészségét nemsokára teljesen helyreállítani.

A grófnének nagy kedve lett volna azt felelni, hogy még ez ideig sem hui jogokkal, sem kötelességekkel nem bír; de érezte, hogy jobb lesz ily nyilatkozatot nem tenni. Örült, hogy épen belépő, ártatlan inasra önthette ki haragját.

— Jelenteni akarsz valakit? — kérdé tőle mogorván.

— Igen is, méltóságos asszony . . .

— Ostoba ember! Hányszor mondjam még, hogy három óra után senkinek sem vagyok itthon? Senkit sem akarok látni, érte? Senkit! Meg egy ily »bétise« állásodba kerül.

— Méltóságos asszony! tessék megbocsátani, — szolt a szegény ember megrémülve, — jelentésem Constance grófnőnek szól. Bruchland báró ur a kis salon-ban van és engedélyt kér, hogy a fiatal grófnő ő méltóságával egy pillanatig egyedül szólhasson.

— Nagyon illetlen, — mondá a grófné, — ilyesmit inas által beüzentetni. Nem hiszem, Constance! hogy beegyezés.

— De igen, anyám! — felelt Constance a legdacosabb kifejezéssel, melyet szép vonásainak adni képes volt. — Tédóm, mely ügyben dhajt a báró velem szólni . . . Kedves Rudolf! te nemde itt maradsz, míg visszajövök.

Ostitz beegyezése jelül kezét csókolt és Constance a kis salon-la ment. Amint belépett Bruchland eleje sietett és eljegyzését illetőleg őszinte szerencsekívánatokkal üdvözölte.

— Köszönöm, szívből köszönöm, Bruchland báró! — felelt Constance; meg vagyok gyöngédve, hogy nem kaptam őszintébb szerencsekívánatot, mint a kegyedét. De azt hittem, ön Randt-nben van; mi hozta vissza oly hamar W . . . be?

— Szerencsétlenségem! — válaszolt Miksa. — Es kegyedhez grófné, azon remény vezetett, hogy vigaszt és segélyt nem fogja tőlem megvonni.

— Miről beszél ön? Mit tehetnék én őaéit?

— Oh sokat, . . . valószínűleg mindent ami éret em teherő.

De nem tudom, ismer-e kegyed történetemet, különösen Halden kisasszonyhoz való viszonyomat; mert ez szükséges, hogy engem megérthessen.

— Helén kevés szóval elmondott mindent nekem, — mondá egyszerűen Constance.

— Helén! — ismétlé Miksa. Constance oly szeliden ejté ki e nevet, mint azt Miksa édes anyja halála óta kiejtetni nem hallotta.

Egy pillanatra győztek rajta visszaemlékezés, de erőt vett magán és lehetőleg nyugodtan mondá:

— Tehát tudja kegyed, Constance grófné! hogy nekem nincs más boldogságom, mint az ő szerelme, hogy lelki békémet, nyugalmamat nem találhatom fel addig, míg tőle el vagyok szakadva és hogy mindent el kell követnem jelen tartózkodási helyének kipuhatólására.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Szaporodnak az éneklő madarak.

Márkus János hegybíró tegnap jelentette a városnak, hogy a város környékén és a hegyen az éneklő madarak örvendet-zen szaporodnak. Megszűnt a léprecsalás, a flóberezés. Az akció tehát, amit az éneklő madarak védelmében indítottak, sikerrel járt. A mester-séges fészkek azonban nem váltak be, mert a toakodó veretek hamar kiverték az éneklő madarakat és maguk telepedtek bele.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése

Budapesten

A gabonaüzletén tegnap kissé szilárd volt az irányzat. Készárú 10 fillérrel olcsóbb.

Határidők tárlata:

Áprilisi buza (1912)	— —	12 01
Októberi buza	— —	11 18
Áprilisi rozs	— —	10 68
Októberi rozs	— —	9 38
Áprilisi zab	— —	10 39
Májusi tengem (1912)	— —	9 08
Júliusi tengeri	— —	8 94

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiók-jának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	861.75
Oszták hitelrészvény	— —	661.—
Jelzálogbank	— —	502.50
Leszámitoló és pénzváltó	— —	585 25
Közuti vasut	— —	822 50
Városi vasut	— —	420.—
Oszták államvasut részvény	— —	740 50
Salgótarjáni köszén	— —	725.—

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

TATRAY és TSA RT.

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvámegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

A Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete r.-t. sertéshizlaló telepén

kövér sertések

naponként reggel 6 órától, d. u. 6 óráig egyenként is a

napi árakon kaphatók.

Biharmegyei Takarékpénztár.

Hirdetmény.

A BIHARMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR-nak 1912. évi január hó 28-án tartott rendes közgyűlése elhatározta, hogy az intézet részvénytőkéjét 3.600.000 koronáról 2000 drb 600 korona névértékű új részvény kibocsátása által

4.800.000 koronára

felemeli, mely új kibocsátású részvények az 1912. évi osztalékban már szintén részesednek. Ezen újonnan kibocsátandó részvényeket ezennel felajánljuk régi részvénybirtokosainknak és pedig a következő feltételek mellett:

I. Három régi részvényre egy új részvény vehető át.

II. A kibocsátási árfolyam 800 koronában állapítottatik meg, amelyből 600 korona a részvénytőkére, 200 korona felpénzből a kibocsátási költségek levonása után fennmaradó összeg a tartalékalapok javára fog iratni.

III. Az új kibocsátású részvények a közgyűlés határozata szerint az 1912. évi osztalékban részesedvén a megállapított kibocsátási ár után 1912. évi január hó 1-től 6% kamat a befizetés napjáig szintén megterítendő az új részvények után.

IV. Az elővételi jog 1912. január 29-től február hó 29-ig bezárólag gyakorolható és pedig Nagyváradon az intézet pénztáránál, 1912. február 29-én tud az átvételi jog megszűnik.

Aki átvételi jogával élni kíván, tartozik a régi részvényeket, szelvényivek nélkül az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutatni és egyidejűleg az első részletfizetést készpénzben teljesíteni, ami, valamint a későbbi befizetések ideiglenesen nyugtáztatnak. A régi részvények lebélyegzése után azonnal visszaadatnak.

V. A befizetések következőképen teljesítendő:

300 korona fizetendő a részvény lebélyegzése alkalmával.

250 » » 1912. március 31-ig
250 » » 1912. április 30-ig

és minden részletfizetésnél az 1912. január 1-től esedékes 6% kamat.

Szabadságában áll azonban a részvényeseknek több részletet, vagy valamennyit egyszerre a kitűzött határidő előtt is befizetni.

Részletfizetések késedelmessége, vagy elmulasztása az alapszabályok 3. §-ának alkalmazását vonja maga után.

A Biharmegyei Takarékpénztár Igazgatósága.

3. §. Azon részvényes, aki valamely befizetést a kitűzött határidőn túl teljesítene, a késedelem idejére 6 százalékos késedelmi kamatot köteles fizetni. Ha azonban a befizetések a kitűzött határidő lejártá után 60 nap alatt sem történének meg, az igazgatóság a kiadott elismervényeket semmivé nyilvánítja, a késedelmes részvényesek pedig az eddig teljesített befizetéseiket elvesztik. Az ekként megsemmisített ideiglenes elismervények helyett az igazgatóság új részvények kibocsátását rendelheti el és ez esetben az ezzel érvénytelenített befizetések — hozzászámítva a névértékben felül elért többletet — a társaság tartalékalapját illetik.

2—3 középiskolát végzett fiu
nyomdász tanulónak

felvétetik

Szent László-nyomda
R.-T.-nál.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság.

Hirdetmény.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság 1912. január 24-én tartott közgyűlése elhatározta, hogy a társaság részvénytőkéjét 7500 drb új 200 koronás n. é. részvény kibocsátása által két millió ötszáz ezer koronáról

négy millió koronára

emeli fel.

Ezen új 7500 drb részvény átvételére a régi részvényesek elővételi joggal bírnak a következő feltételek mellett:

1. Az új kibocsátású részvények 250 koronáért árban bocsátatnak ki, melyből 200 korona az alaptőkéhez, 50 korona a rendes tartalékalaphoz csatoltatik.

2. Minden 5 régi részvény birtokosának 3 új részvény átvételére van joga. Tartozik azonban a 250 korona vételáron felül darabonként 3 koronát bélyeg- és kiállítás-díj címén megfizetni.

3. Az elővételi jog gyakorlásának záró határideje 1912. február 20. Az ezen határidőben elővételi jogot gyakorolt régi részvénybirtokosok tartoznak:

1912. február 20-ig darabonként 53 koronát
1912. március 15-ig » 100 »
1912. április 10-ig » 100 »

valamint 1912. január 1-től a fizetés napjáig járó 6 százalékos kamatot az intézet pénztáránál készpénzben befizetni.

Az új részvények 1912. január 1-től kezdve az üzleti haszonban részesülnek.

Felkérjük ennél fogva mindazon t. részvényeseket, kik a kibocsátandó új részvényekre az elővételi jogot gyakorolni óhajtják, hogy részvényeiket a fent kitűzött záró határidőig, vagyis 1912. február 20-ig az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutatassák és a fizetendő összeg első részletét teljesítsék, mivel ezen határidő letelte után az elővételi jog nem gyakorolható.

Nagyvárad, 1912. január 24.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság
Igazgatósága.

Belépési felhívás.

A POLGÁRI TAKARÉK és SEGÉLY-SZÖVETKEZET.
Kossuth Lajos-utca 4. szám
1912. január 1-én megnyitotta
17-ik évtársulatát.

Az igazgatóság ez uton felhívja Nagyvárad város és Biharvármegye t. közönségét az új évtársulatba való belépésre. A belépés tetszés szerinti száma törzsbelét jegyzésével történik, melyek mindegyike után hetenként 1 korona fizetendő a szövetkezet pénztárába. Vidéki tagok a befizetéseket postai csekk útján is eszközölhetik. Az új évtársulat 3 évig tart, melynek eltelté után a tagok az általuk ekként megtakarított tőkét az elért haszoneredményben való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak a heti befizetésekből tőkét gyűjtsön és hogy tagjai hitelének, keresetének és gazdálkodásának előmozdítása céljából nekik olcsó és kényelmes kölcsönöket nyújtson.

Kölcsönök adatainak:

a) a heti befizetések kilenczted része erejéig minden további biztosíték nélkül;
b) ingatlanokra;
c) elegendő biztosítékot nyújtó kézi zálogra;
d) megfelelő kezesség mellett vártóra, kötelezvényre. A szövetkezetbe való belépés alkalmával törzsbelétenként 50 fillér beiratási díj fizetendő és egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja törzsbelétét könyvecskéjéig.

Az új évtársulatba belépők részére kölcsönök már most folyósíthatnak. A kölcsönökről kiállítású kötelezvények bélyeg- és illetékmentesek.

A belépni szándékozók felkéretnek, hogy a felvétel iránt üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1911. december hó.

Tisztelettel

A Polgári takarékszövetkezet igazgatósága.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, Wolfram és egyéb izó-lámpák nagy raktára legolcsóbb áron a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Etvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Fűszerelő telefonja 55. sz.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözspart, Lévy-palota.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.
1 > francia szájviz	25 >
1 > száj szagtalanító	50 >
1 tubus dr Heyder fogércim	50 >
1 > Thymol	20 >
1 > Stomatín	20 >
1 > tégely Odontin fogpaszta	55 >
1 drb Odontin betét	85 >
1 üveg Pixavon	98 >
1 üveg Bay Rum	85 >
1 > Vera Viollette brillantia	80 >
1 > francia brillantín	15, 22, 35 >
1 > folyékony brillantín	50 >
1 > valódi dió olaj	15 >
1 > > kivonat	75 >
1 drb bajszkötő	15, 20 85 >

1 üveg Kerpel kézfimmitó	88 kr.
1 tégely Margit krém	40 >
1 > Diana krém	65 >
1 drb Dianna szappan	65 >
1 dob Lechner puder	88 >
1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >
1 üveg amerikai petrol	50 >
1 > Emke hajszesz hajballás ellen	1 frt — >
1 fekete champos	12 >
1 rud rozsa Glycerin szappan	20 >
8 drb francia ibolya szappan	50 >
1 > Kielhauser ibolya glycerin szappan	28 >
1 > Speick szappan	28 >
1 > Windsor szappan	88 >
1 tubus kaloderma	26 >
1 > Beloderma kézfimmitó	20 >
1 üvegtégely tejércim	20 >

1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 85 kr
1 Gillette utánzat borotva készülék	1 > 50 >
1 valódi serte hajkefe	70 >
1 dublé hajszekere	20 >
1 valódi serte rubakefe	45 >
1 körömkéfe	05 >
1 surolókefe óriási	20 >
1 surolókefe kisebb	10 >
12 drb Royal angol cipő krém	96 >
1 drb cipőkrém-kefe kenőközzel	70 >
1 > cipőfényesítő flanel	20 >
1 > Jurigatem Zománc	80 >
1 mtr vörös gumieső	60 >
Egynegyed Ko Bruuz watta	85 >

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellenőrzése, ha személyesen mag nem győződik az árakról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökből!

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5°-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindennemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

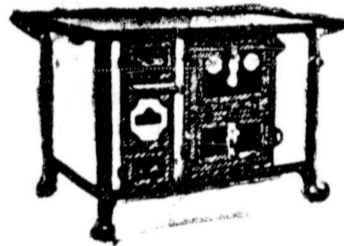
Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Percecs-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegáruk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

FÉLIX-FÜRDŐ

téli és nyári gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hévviz forrása. Víz hőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség.

Csusz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pokroczozással hetenként 56 koronába kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdőkkel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirtda, interurbán telefon, állandó gyógyszerár a fürdő telepen. Prospektust küld az

igazgatóság.

TARSOLY és RISZTO különlegességek vaskereskedésében
Nagyvárad, Rákóczi-ut. Minden vasarnap kirakat kiállítás.